

TUUSNIEMEN KUNTA

KONSERNIOHJE 1.7.2020

Kunnanhallitus 24.2.2020 § 20
Valtuusto 30.3.2020 § xx

Sisällysluettelo

1. Kuntakonsernin määritelmä ja omistajapolitiikka	3
2. Kuntakonsernin tarkoitus ja tavoitteet	3
3. Konserniohjeen soveltamisala	3
4. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen.....	4
5. Konserniohjeen sitovuus	4
6. Konsernin ohjaus ja johtaminen	4
7. Konsernijohdon ennakkokäsityksen hankkiminen ja tytäryhteisön tiedottamisvelvoite (huolellisuusvelvoite).....	4
8. Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus	6
9. Konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen	6
10. Tiedottaminen	7
11. Kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen.....	7
12. Konsernin sisäiset palvelut	7
12.1 Hankinnat ja hankintayhteistyö	7
12.2 Rahoitus, sijoittaminen ja takauksen antaminen	8
12.3 Henkilöstöpolitiikka	8
13. Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen	8
14. Kunnan tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa	9
15. Kuntakonsernin tarkastus	9
15.1 Tilintarkastus	9
15.2 Tarkastuslautakunta	9
16. Voimaantulo	9

TUUSNIEMEN KUNNAN KONSERNIOHJE

1. Kuntakonsernin määritelmä ja omistajapolitiikka

Kuntakonserni on määritelty kuntalaissa kirjanpitolain konsernimääritelmän mukaisesti. Kuntalain 6 §:n mukaan yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta, on kunnan tytäryhteisö. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin.

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräysvalta toisessa yhteisössä.

Kunnan osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 7 ja 8 §:ien tarkoittamaa omistusyhteisyyttä ja osakkuusyrittä.

Kunnan omistajapolitiikan tavoitteena on turvata kunnan pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa kunnan pääoman käyttöön sekä omaisuudenhankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääomien käytön tehokkuus. Omistajapolitiikalla ohjataan käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten pääomasijoitusten hankintaa, hoitoa ja luovutusta koskevaa päätöksentekoa kunnassa. Omistajapolitiikka on osa kuntalain 37 §:n tarkoittamaa kuntastrategiaa, jonka valtuusto hyväksyy.

2. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoitteet

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen. Ohjeen tarkoitus on määritellä ne periaatteet ja menettelytavat, joita sovelletaan Tuusniemi-konsernissa sekä varmistaa konsernitiilinpäätöksen tekemisen edellytykset. Konserniohjeella annetaan konsernitason toimintaohjeet ja –periaatteet ottaen huomioon hallintosäännön määräykset kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan asemasta konsernin johtajana.

3. Konserniohjeen soveltamisala

Tätä konserniohjetta sovelletaan Tuusniemen kuntaan ja sen tytäryhteisöihin. Kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä

kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että kunnan konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen ja niiden määräysvallan perusteiden ajantasaiset tiedot sisältyvät kunnan tilinpäätösasiakirjaan.

4. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy kunnan osalta valtuusto. Valtuuston hyväksymä konserniohje käsitellään ja hyväksytään kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen hallituksessa ja yhtiökokouksessa sekä muiden kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä.

Konserniohjeen käsittelystä tytäryhteisöjen toimielimissä on toimitettava pöytäkirjan ote kunnan konsernijohtolle.

5. Konserniohjeen sitovuus

Kuntakonsernin toimielimissä hyväksyttyä konserniohjetta noudatetaan Tuusniemen kuntakonserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, sopimuksista tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjauksen periaatteisiin kuuluu, että sitä käytetään siten, ettei yhteisön päätös tai toimenpide ole omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai kolmannelle osapuolelle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisön, omistusyhteys- eikä osakkuusyhteisön tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa eikä vastuuta.

6. Konsernin ohjaus ja johtaminen

Kunnan konsernijohton muodostavat kuntalain 48 §:n sekä kunnan hallintosäännön mukaan kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohton tehtävistä ja toimivallasta on säädetty kuntalaissa ja määrätty tarkemmin kunnan hallintosäännössä. Konsernijohton päätökset eivät sido oikeudellisesti tytäryhteisöjen toimielimiä. Niillä on kuitenkin painoarvoa pääomistajan kannanottona. Konsernijohton päätökset ohjaavat myös kunnan valitsemien edustajien toimintaa tytäryhteisöjen toimielimissä.

7. Konsernijohton ennakkokäsityksen hankkiminen ja tytäryhteisön tiedottamisvelvoite (huolellisuusvelvoite)

Tytäryhteisön on jo valmisteluvaiheessa hankittava omistajan ennakkokäsitys konsernijohtolta tehdessään päätöstä omistajan tai

yhteisön kannalta merkittävästä asiasta. Velvollisuus omistajan ennakkokäsityksen hankkimiseen on ensisijaisesti tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajalla tai vastaavalla. Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan velvollisuutena on valvoa, että ennakkokäsitys on haettu ja että se kirjataan pöytäkirjaan siinä kokouksessa, kun merkittävästä asiasta tehdään päätös. Omistajan ennakkokäsitys haetaan seuraavista asioista päätettäessä:

- liiketoiminnan merkittävä laajentaminen tai supistaminen tai merkittävä investointi
- yhtiöjärjestyksen tai vastaavan muuttaminen
- osakeanti tai muu pääoma- tai hallintorakenteen muuttaminen
- liiketoiminnan tai sen merkittävän osan myyminen
- merkittävä lainanotto tai vakuuden antaminen
- yhtiön tai yhteisön sulautuminen tai jakautuminen
- omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan
- merkittävä henkilöstöpoliittinen asia
- toimitusjohtajan tai vastaavan valinta tai erottaminen
- toimitusjohtajan johtajasopimuksen ehdoista päättäminen (johtajasopimus, palkkauksen rakenne ja taso)
- hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen vuosipalkkio
- tulospalkkiojärjestelmä
- muu yhtiön tai yhteisön tulokseen ja riskiin merkittävästi vaikuttava tapahtuma
- olennainen laskentaperiaatteiden muutos
- tukipalvelusopimusta uusittaessa ko. palvelujen hankinta kuntakonsernin ulkopuoliselta toimijalta
- muu yhtiön tai yhteisön kannalta merkittävä asia

Omistajan ennakkokäsityksen hankkiminen konsernijohtolta ei ole määrämuotoinen hallinnollinen toimi. Lähtökohtana on, että ensisijaisesti hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja selvittävät ennakkokäsityksen vapaamuotoisesti esimerkiksi kirjallisesti tai sähköpostilla.

Konsernijohto antaa tarvittavat ohjeet yhtiökokousedustajalle. Ohjeiden antamiseksi yhtiö- tai vastaavan kokouksen ajankohdasta on ilmoitettava konsernijohtolle riittävän ajoissa, vähintään kolme viikkoa ennen yhtiö- tai vastaavaa kokousta

Omistajan ennakkokäsityksen hankkiminen ei muuta tytäryhteisön johdon oikeudellista asemaa eikä vastuuta. Yhteisön hallitus ja toimiva johto kantavat aina vastuun tekemistään päätöksistä ja yhteisön johtamisesta.

Tytäryhteisöllä on lisäksi velvollisuus tiedottaa mm. merkittäväksi katsottavasta asiasta konsernijohtolle ennen asian julkiseksi tuloa. Tiedottamisvelvollisuudesta vastaavat yhteisön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja. Tiedottamisvelvollisuus täytetään olemalla yhteydessä konsernijohtoon riittävän ajoissa, äkillisissä tapauksissa viipymättä.

8. Kuntakonsernin talouden ja investointien suunnittelu ja ohjaus

Valtuusto asettaa vuosittain kunnan talousarviokirjassaan tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Kunnan talousarviossa ja –suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tätä varten tytäryhteisöjen tulee toimittaa konsernijohtolle sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

9. Konsernivalvonnan ja raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestäminen

Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaan varten kunnalle raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Raportoinnin aikataulu noudattaa pääsääntöisesti kunnan raportointikäytäntöjä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohtolle.

Kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla kalenterivuosi, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössäännöksiä, kuntalain mukaisia konsernisäännöksiä sekä hyvää kirjanpitoa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kunnalle tiedot konsernitilinpäätöstä varten. Konsernijohto tai muu konsernijohtoon määrittelemä taho (esim. kunnan talousjohto) antaa vuosittain tarkemmat ohjeet konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadintaikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisessa.

10. Tiedottaminen

Kuntalain 29 §:n mukaan kunnan on tiedotettava kunnan toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin kunnan osallistumisen yhteistoimintaan tai muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Yhteisön tai säätiön on annettava tiedotusta varten kunnan keskushallintoon tiedotuksesta vastaavan viranhaltijan ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön tai säätiön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisön tai säätiön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisön tai säätiön on informoitava kuntaa ennen merkittävän asian julkiseksi tuloa. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita. Yhteisöjä koskevasta tiedotuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolella kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee ottaa huomioon kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

11. Kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Kunnan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät vielä ole julkisia ja jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään konsernijohdolle kirjallisesti.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamiaan tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

12. Konsernin sisäiset palvelut

Konsernin sisäisiä palveluja voivat olla esimerkiksi rahoitus- ja sijoitustoiminta, maksuliikenteen hoito, hankinnat, vakuuttaminen, kuntamarkkinointi, henkilöstöhallinto ja taloushallinto.

12.1 Hankinnat ja hankintayhteistyö

Hankintayhteistyöllä voidaan saavuttaa konsernille toiminnallisia ja taloudellisia etuja. Kunta voi hankkia tavaran tai palvelun ilman kilpailutusta kokonaan omistamaltaan yhtiöltä, joka ei toimi markkinoilla. Konsernijohdon on valvottava, että kuntakonserniin kuuluvissa yhteisöissä noudatetaan julkisia hankintoja koskevaa han-

kintalainsäädäntöä. Mikäli kunta antaa hankinnoista tarkempia ohjeita, on niitä noudatettava myös tytäryhteisöissä siltä osin, kun ne eivät ole ristiriidassa tytäryhteisön erityisluonteen tai lainsäädännön kanssa. Taloudellisten hyötyjen varmistamiseksi tytäryhteisöjen operatiivisen johdon tulee neuvotella riittävän usein hankintayhteistyöstä kunnan konsernijohdon kanssa.

12.2 Rahoitus, sijoittaminen ja takauksen antaminen

Kuntakonsernin rahoitus- ja sijoitustoiminnassa pyritään koko konsernin kannalta edullisimpiin ratkaisuihin. Lainarahoitusta tarvittaessa on konserniyhteisön neuvoteltava konsernijohdon kanssa ennen lopullisen päätöksen tekoa. Tavoitteena on konsernin näkökulmasta paras ratkaisu. Mikäli tytäryhteisö pyytää lainoilleen kunnan takausta, tulee tämän takauspyynnön liitteeksi laatia selvitys yhteisön liiketoiminta- ja taloussuunnitelmasta, takaukseen mahdollisesti sisältyvistä riskeistä sekä vastavakuuksista.

12.3 Henkilöstöpolitiikka

Konsernin tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan soveltuvin osin kunnan henkilöstöpolitiikan ja rekrytoinnin periaatteita. Etenkin työsuhteen harkinnanvaraisten etujen myöntämisessä yhteisöt pyrkivät noudattamaan kunnan käytäntöjä. Tällaisia etuja ovat esimerkiksi harkinnanvaraiset palkkaedut ja harkinnanvarainen työvapaa sekä työntekijän oikeus henkilöstökoulutukseen, luontaisuorituksiin tai lisäeläke-etuihin. Henkilöstön sisäinen liikkuvuus konsernin sisällä mahdollistetaan ja mahdollisuuksien mukaan rekrytoinnissa otetaan huomioon koko konsernin tilanne. Kunnan järjestämä henkilöstökoulutustarjonta voi soveltuvin osin olla myös konsernin käytettävissä. Tytäryhteisöt järjestävät eläkevakuutuksensa KEVAssa silloin kun se on kunnan edun mukaista, eikä tytäryhteisön etu muuta edellytä.

13. Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kunnanhallitus päättää hallitusjäsen ehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisöjen hallitukseen. Hallitusjäsen ehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolain mukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tytäryhteisön hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tytäryhteisön hallituksessa mahdollisimman monella tulee olla yhteisön toiminnan luonteen ja laajuuden edellyttämää liikeloudellista ja/tai yhtiön toimialan asiantuntemusta ja kokemusta. Konsernijohto voi edellyttää nimeämisvaiheessa hallitusjäsen ehdokkaalta näyttöä liiketoiminnan ja talouden osaamisesta sekä kyvystä. Periaatteena hallituksen jäseniä nimettäessä on, että hallituksen jäsenistä ei vaihtuisi hallitustyöskentelyn jatkuvuuden turvaamiseksi samanaikaisesti enempää kuin puolet. Tytäryhteisöjen hallitukseen nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia

henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

14. Kunnan tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa

Konserniyhteisöjen tulee hyväksyä yhtiössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet siten, että ne varmistavat tytäryhteisössä toteutuvat terveet liiketoimintaperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kunnan omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kuntakonsernin kokonaisuutena turvaten.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy hallintosäännössä määritelty toimielin ja tytäryhteisöjen hallitukset.

Tytäryhteisöjen hallitusten tulee tutustua kunnassa ja tytäryhtiön hallituksessa hyväksytyyn ohjeeseen ja noudattaa sitä hallitus-työskentelyssään.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva ohje ohjaa myös yleisohjeena kuntaa yhtiökokouksessa tai vastaavassa edustavissa ja muita kunnan puolesta omistajaohjausta käyttäviä.

15. Kuntakonsernin tarkastus

15.1 Tilintarkastus

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kunnan tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole tytäryhteisöjen suuren lukumäärän tai muuhun tarkastuksen järjestämiseen perustuvaa syytä. Kaikkiin kunnan tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastaja, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnan- tarkastajan valitsemisen. Asia tulee ottaa huomioon yhtiöjärjestyksessä.

15.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivullisille.

16. Voimaantulo

Tämä konserniohje tulee voimaan 1.7.2020 ja se korvaa konsernista aiemmin annetut ohjeet ja määräykset.